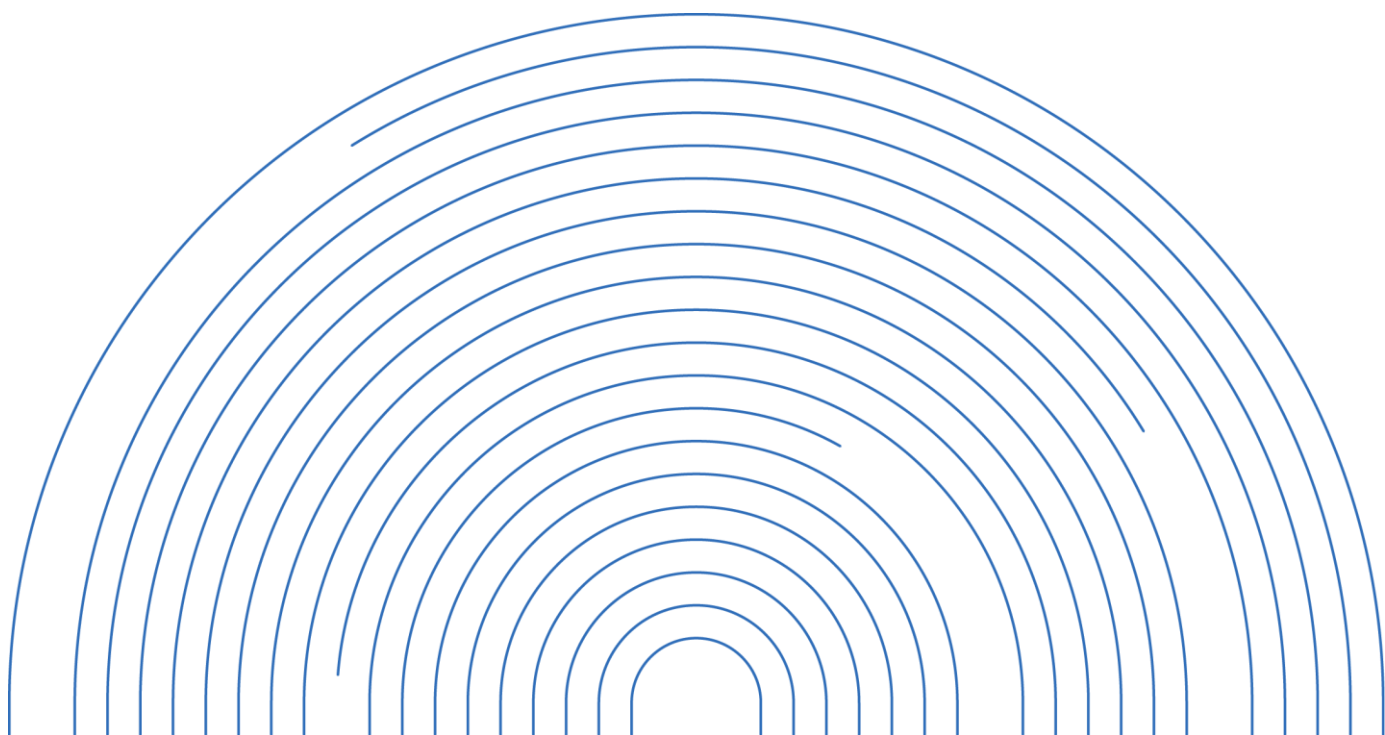

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Prevence kriminality na lokální úrovni – názory expertů z praxe

Jakub Holas

Praha 2025

Ediční řada Kontexty

Autor
Mgr. Jakub Holas, Ph.D.

Garant
PhDr. Miroslav Scheinost

Na text se vztahují pravidla licence CC BY-NC-ND 4.0

ISBN 978-80-7338-225-4 (online/pdf)
© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2025

www.iksp.cz

Obsah

Úvod	4
Popis projektu.....	6
Shrnutí výsledků	7
Závěry a doporučení.....	21

Úvod

Pocit bezpečí, resp. ohrožení kriminalitou, je jedním z faktorů významně ovlivňujících kvalitu života občanů. Proto je především v evropských zemích rozvíjen systém opatření zaměřených na kriminální prevenci. Po roce 1989 nastal v ČR prudký nárůst kriminality. Jednou z odpovědí na tento trend byly i úvahy o zavedení systému prevence kriminality. V roce 1994 se tak i v ČR začíná postupně vytvářet koncept preventivní práce, založený na potřebách měst a obcí – odpovědným orgánem byl nově zřízený Odbor prevence kriminality MV ČR a později i Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPPK).

Pro preventivní práci (a následně pro finanční dotaci) byla vybírána města na základě určitých víceméně pevně stanovených kritérií (tzv. zatížení sociálně negativními jevy). Základem pro správné zaměření preventivních aktivit v dané lokalitě byl tzv. Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni. Jeho podstatnou a obligatorní součástí byl **výzkum veřejného mínění zaměřený na názory občanů na kriminalitu a prevenci** (zkoumající, co by mělo město ke zlepšení jejich bezpečnosti udělat, zjišťující stupeň strachu občanů z kriminality a pocitu bezpečí občanů, jejich názor na různé preventivní aktivity apod.). Byla navázána úzká (a do dnešních dní fungující) spolupráce mezi Odborem prevence a Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, kde tak začala tradice výzkumů v oblasti názorů občanů na bezpečnost a prevenci prevence kriminality. Tým prevence kriminality IKSP vypracoval první dotazník, který se stal předobrazem výzkumných nástrojů, užívaných městy k jejich výzkumům prevence.

První **celostátní reprezentativní průzkum** byl v IKSP na toto téma uskutečněn v roce 2002. V roce 2012 byl zopakován reprezentativní demoskopický průzkum na vzorku 3 000 respondentů. V roce 2017 projevil Odbor prevence zájem na pokračování výzkumu „*Zjišťování názorů a postojů obyvatel na otázky spojené s problematikou kriminality a její prevencí*“, který následně probíhal v letech 2017–2020. V úzké spolupráci a s financováním ze strany Odboru prevence kriminality MV ČR byly v daném období postupně uskutečněny čtyři výzkumy veřejného mínění k tématům, vztahujícím se k otázkám obav z kriminality, názorů občanů na preventivní projekty obcí, vlastní preventivní aktivity, názorů na policii a podobně. Výsledky shrnuje publikace Bezpečí, kriminalita a prevence¹.

¹ Ke stažení na webu iksp.gov.cz.

Je však nutno brát v úvahu, že laická veřejnost vnímá bezpečnostní problematiku pod určitým úhlem. Nelze se tedy dotazovat na specifické podrobnosti například k preventivním programům, organizaci preventivních činností v obci, jejich financování a podobně. Při vědomí těchto odlišností uskutečnil v minulosti IKSP dva dotazníkové výzkumy, které mapovaly názory profesionálů v oblasti prevence kriminality na lokální úrovni. V prvním případě (2000) se jednalo o menší vzorek měst, která v té době nově přistoupila do státního systému podpory prevence na místní úrovni. Ve druhém případě (2007–2008) byly zmapovány názory relevantních autorit v prevenci kriminality ve všech ORP² ČR (více než 200 obcí)³. Respondenty byli experti na prevenci na místní úrovni – manažeři prevence, velící příslušníci PČR a MP, pracovníci sociálních odborů radnic (celkově přes 600 respondentů).

Akce byla v úzké spolupráci s Odborem prevence kriminality MV ČR zrealizována opět v roce 2023, tedy po patnácti letech. Výzkum byl zakotven ve Střednědobém plánu výzkumné činnosti IKSP na léta 2020–2023, v tematické oblasti *Vývojové trendy kriminality*. Jeho cílem bylo získat aktuální poznatky o stavu a vývoji lokálních preventivních aktivit napříč republikou z pohledu profesionálů, a mít možnost porovnat případné změny. Právě k těmto výsledkům se tedy vztahuje následující stručný souhrn.

² Obec s rozšířenou působností.

³ Viz Večerka, K., Holas, J., & Tomášek, J. (2009). Prevence kriminality na úrovni obcí a krajů. IKSP.

Popis projektu

Předmětem výzkumu byly názory, postoje a zkušenosti profesionálů v oblasti prevence kriminality na lokální a krajské úrovni, které se týkaly oblasti prevence kriminality a závadových jevů z pohledu věcného, organizačního a finančního, včetně popisu kooperace a přenosu informací mezi jednotlivými aktéry preventivního systému.

Výzkum byl realizován dotazníkovou technikou. Dotazník, vypracovaný IKSP na půdorysu předchozí výzkumné akce z roku 2007, byl rozšířen o moduly, zaměřené i na krajské manažery prevence kriminality a na specialisty prevence z řad Policie ČR. Dotazník byl tedy vypracován ve třech mírně odlišných verzích pro tři skupiny adresátů: profesionály preventivní práce z úrovně obcí, manažery prevence jednotlivých krajů, jakož i experty na prevenci z územních odborů Policie ČR.

Dotazník byl naprogramován a distribuován prostřednictvím specializované platformy Click4Survey na emailové adresy, dodané OPK MV a Policejním prezidiem. Data byla následně zpracována softwarem IBM SPSS Statistics; volné odpovědi byly částečně kategorizovány.

Základním vzorkem byl soubor profesionálů v oblasti prevence z úrovně obcí a krajů, a to zaměstnanců obcí, krajů a Policie ČR. Šlo o následující cílové skupiny respondentů, pracujících v obcích ve funkcích: manažer prevence (je-li funkce zřízena), předseda komise/pracovní skupiny pro prevenci kriminality (je-li v obci zřízena), příslušník městské policie (pracovník, který má na starosti preventivní činnosti), příslušník Policie ČR (pracovník, který má na starosti preventivní činnosti), pracovník odboru sociálních věcí (městských nebo obvodních úřadů), který má na starosti preventivní činnosti.

Z tohoto základního vzorku byl záměrným výběrem za spolupráce s pracovníky Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra (OPK) a Policejního prezidia ČR (PP) vybrán výzkumný soubor čítající 883 expertů. Z nich kompletní dotazník vyplnilo 215 informantů, což představuje 24% návratnost. Tento počet pak vstoupil do zpracování dat.

Výzkumný vzorek po vyčištění dat obsahuje 170 respondentů z řad pracovníků prevence na místní úrovni, 10 krajských manažerů prevence a 35 příslušníků Policie ČR pověřených agendou prevence kriminality. Některé otázky byly určeny pro všechny respondenty, jiné jen pro některé z uvedených pozic. Proto se u jednotlivých položek počet respondentů N liší.

Shrnutí výsledků

Hlavním cílem bylo poznat situaci obce/kraje z hlediska prevence závadových jevů a popsat kooperaci a přenos informací mezi jednotlivými aktéry preventivního systému. Jádrem dotazování byly názory na **efektivitu a přínos jednotlivých preventivních strategií v lokalitě** a jejich další rozvoj.

Následující text je výsledkem třídění prvního stupně zpracovaného ve formě tabulkových výstupů.

Přesné znění položené otázky je umístěno v poznámce pod čarou. V tomto shrnutí nejsou zdaleka zastoupeny všechny položené otázky, ale výběr těch nejzásadnějších z hlediska systému preventivní práce. Položky mapující finanční a organizační problematiku, jakož i vztahy s metodicky nadřizenými institucemi apod., tedy nejsou součástí tohoto textu.

Z množiny sociodemografických znaků uveďme pouze ten nejzásadnější, což je **pracovní pozice respondenta**.

1. Funkční zařazení respondenta

	Abs. četnost	%
Manažer prevence kriminality (preventista) v obci	86	40,0
Zástupce obecní policie odpovědný za úsek prevence	41	19,1
Pracovník odboru sociálních věcí pověřený agendou prevence	17	7,8
Starosta, místostarosta	14	6,5
Jiný pracovník, jehož náplň má nejbližší k problematice veřejného pořádku a bezpečnosti (např. předseda komise)	8	3,7
Jiné funkční zařazení	4	1,9
Příslušník PČR odpovědný za úsek prevence	35	16,3
Manažer prevence kriminality (preventista) na kraji	10	4,7
Celkem N	215	100,0

2. Problémové sociální jevy v obci/kraji⁴ (odpovídali pouze preventisté obcí a krajů)

Pokud v této položce použitou šestibodovou škálu rozdělíme na dichotomickou, tedy názory, že daná problematika představuje „spíše menší problém“, resp. „spíše větší problém“, dostáváme následující pořadí závadových jevů – viz následující Tabulka 2. Více než polovina dotázaných preventistů má největší starosti s **drogovou problematikou**, přesná polovina pak s **konzumací alkoholu a opilými osobami**. Pak následuje poměrně velký odstup, bezdomovce v jejich obci (kraji) považuje za problém 38 % respondentů – podobně pak pouliční výtržnosti a delikventní party (což spolu souvisí). Národnostní a etnické menšiny jsou problémem v očích 25 % dotázaných, cizinci s povolením k pobytu či bez něj potom trápí 16 %, resp. 13 % expertů. Prostituce jako významnější problém se týká jen několika, zřejmě příhraničních, obcí.

Tabulka 2: Problémové sociální jevy

	Žádný nebo menší problém (1–3) %	Větší nebo velký problém (4–6) %	N
Zneužívání drog, narkomani	46	54	179
Opilství, osoby pod vlivem alkoholu	50	50	177
Bezdomovci	62	38	178
Pouliční výtržnosti, rušení nočního klidu apod.	63	37	175
Party delikventní mládeže	63	37	175
Občané narušující občanské soužití (sousedské spory)	64	36	176
Chudoba, sociálně vyloučené lokality	66	34	178
Nezaměstnanost, lidé dlouhodobě bez práce	69	31	177
Vandalismus, sprejerství	70	30	175
Šikana na školách	71	29	165
Záškoláctví	73	27	164
Národnostní a etnické menšiny	75	25	173
Cizinci legální – agenturní pracovníci v průmyslu	84	16	154
Nelegální migrace, cizinci bez povolení k pobytu	87	13	146

⁴ Uvedte na škále, nakolik jsou ve Vaší obci/kraji vážným problémem následující problémové sociální jevy (škála 1–6, kde 1 - žádný problém až 6 - velký problém).

Nenávistné projevy vůči menšinám	88	12	172
Gambling (herny, hrací automaty)	90	10	173
Prostituce	95	5	165

Ti respondenti, kteří za problém považují národnostní a etnické menšiny na svém teritoriu, měli možnost uvést, které mají konkrétně na mysli. Této možnosti využilo 37 osob, z nichž téměř všichni uvedli romskou menšinu, asi polovina pak jmenovala navíc Ukrajince, případně jiné minority (vietnamskou apod.).

3. Kriminalita v obci / kraji⁵ (odpovídali i příslušníci PČR)

Stejně jako v předchozí otázce, i kriminální jevy v lokalitě jsme rozdělili na – dle mínění expertů – spíše méně problematické a spíše závažné. Jako hlavní problémy obcí (případně krajů) jsou vnímány **podvody**, drogové delikty a krádeže v obchodech. O 10procentních bodů respondentů méně (tedy asi třetina) pak zmiňuje krádeže kol, rvačky a výtržnosti a vloupání do bytů. Násilné delikty jsou vesměs hodnoceny jako v lokalitě málo závažný problém. Týká se to i **domácího násilí**, avšak pokud sestavíme pořadí průměrných hodnot na použité škále, zaujímá domácí násilí pozici v první polovině dotázaných problémů (viz Tabulka 3 a)). Lze vyslovit hypotézu, že spíše než objektivní zhoršení v oblasti domácího násilí, jsou respondenti vůči podobnému jednání v současnosti vnímavější.

⁵ Uveďte na škále, nakolik jsou ve Vaší obci/územním odboru vážným problémem následující druhy a projevy kriminality (škála 1–6, kde 1 - žádný problém až 6 - velký problém).

Tabulka 3: Druhy a projevy kriminality

	Žádný nebo menší problém (1–3) %	Větší nebo velký problém (4–6) %	N
Podvody	52	48	176
Nelegální výroba drog, obchod s drogami	54	46	195
Drobné krádeže v obchodech	58	42	192
Krádeže jízdních kol	67	33	191
Ublížení na zdraví, rvačky, výtržnosti	69	31	195
Vloupání do bytů a domů (včetně sklepů a dalších prostor)	70	30	185
Vloupání do rekreačních objektů	80	20	183
Vloupání do aut (krádeže věcí, součástek z aut)	81	19	183
Kapesní krádeže	88	12	192
Podněcování k národnostní a rasové nenávisti	88	12	171
Vloupání do obchodních a komerčních prostor	89	11	182
Krádeže aut	92	8	181
Úplatkářství, korupce	92	8	171
Sexuální násilí	94	6	180
Loupeže, loupežná přepadení	95	5	185
Domácí násilí	95	5	180
Týrání zvířat	95	5	173

Tabulka 3 a): Uved'te na škále, nakolik jsou ve Vaší obci/územním odboru vážným problémem následující druhy a projevy kriminality (průměr na škále 1–6)

	Průměr
Podvody	4,07
Nelegální výroba drog, obchod s drogami	3,82
Drobné krádeže v obchodech	3,59
Vloupání do bytů a domů (včetně sklepů a dalších prostor)	3,43

Krádeže jízdních kol	3,39
Ublížení na zdraví, rvačky, výtržnosti	3,25
Domácí násilí	3,23
Vloupání do rekreačních objektů	3,16
Úplatkářství, korupce	3,11
Vloupání do aut (krádeže věcí, součástek z aut)	3,07
Podněcování k národnostní a rasové nenávisti	2,93
Kapesní krádeže	2,87
Vloupání do obchodních a komerčních prostor	2,87
Týrání zvířat	2,77
Krádeže aut	2,75
Sexuální násilí	2,74
Loupeže, loupežná přepadení	2,58

4. Útvar pro otázky prevence kriminality v obci⁶

Již od prvotní fáze budování systému prevence kriminality na místní úrovni bylo obcím doporučováno, aby pro tento účel zřídily specializovaný útvar – komisi, pracovní skupinu apod., která se bude soustředit na problematiku kriminality a dalších závadových sociálních jevů. Nalik se to stalo skutečností, ukazuje následující tabulka.

⁶ Existuje v současné době ve Vaší obci/kraji nějaká komise, případně pracovní skupina (či jiný podobný organizační útvar) pro otázky prevence kriminality a sociálně patologických jevů?

Tabulka 4: Existence útvaru pro prevenci v obci

	Abs. četnost	%
ANO	129	71,7
NE	47	26,1
NEVÍM	4	2,2
Celkem N	180	100,0

Pozn.: Nevyplňovali příslušníci PČR

Téměř tři čtvrtiny obcí (a kraje všechny) mají zřízen útvar zodpovědný za prevenci kriminality. Platí, že bez takové jednotky jsou převážně nejmenší z dotázaných obcí.

5. Výzkumné šetření mezi občany⁷

Stejně jako v předcházející otázce, i zde bylo provedení výzkumného šetření mezi občany obcím velmi doporučováno před strategickým plánováním prevence v obci. Tam, kde byly prostředky poskytovány z rozpočtu Ministerstva vnitra, se jednalo o obligatorní součást žádosti o dotaci.

Tabulka 5: Bylo provedeno šetření mezi občany

	Abs. četnost	%
ANO	89	49,4
NE	34	18,9
NEVÍM	57	31,7
Celkem N	180	100,0

Pozn.: Nevyplňovali příslušníci PČR

V této otázce jsme narazili na problém fluktuace pracovníků na pozicích v prevenci – z tohoto důvodu téměř třetina nebyla schopna sdělit, zda v jejich obci takové šetření někdy proběhlo. I s ohledem na tento fakt lze poznamenat, že zjišťování názorů místních občanů na bezpečnostní

⁷ Bylo někdy v minulosti ve Vaší obci/kraji provedeno oficiální výzkumné šetření mezi občany, zaměřené na problematiku kriminality a s ní souvisejících negativních jevů?

situaci v obci/kraji proběhlo ve většině obcí/krajů, které se výzkumu zúčastnily. Takovéto informace by však měla mít snahu získat si každá radnice.

6. Finanční zdroje⁸

Preventivní programy obcí jsou, stejně jako řada jiných projektů, financovány z různých zdrojů. Zajímalo nás tedy, odkud obce čerpaly prostředky v posledních třech letech.

Tabulka 6: Finanční prostředky na prevenci kriminality

	Abs. četnost	%
Z programu prevence kriminality na místní úrovni MV ČR – investiční prostředky	73	40,6
Z programu prevence kriminality na místní úrovni MV ČR – neinvestiční prostředky	85	47,2
Z krajských dotačních programů na prevenci kriminality	68	37,8
Z evropských fondů	29	16,1
Z norských fondů	1	0,5
Z jiných finančních mechanismů	7	3,9
Žádné prostředky jsme nezískali	9	5,0
NEVÍM	15	8,3

Pozn.: N=180

Tato tabulka ukazuje, z jakých zdrojů obce získávají prostředky na preventivní aktivity. Ukazuje se, že pouze šestina z nich využívá na tyto účely peníze z evropských fondů.

⁸ Získala vaše obec / kraj v posledních třech letech finanční prostředky na prevenci kriminality a dalších závadových jevů v rámci: (zatrhněte všechny relevantní varianty)

7. Spolupráce s Policií ČR v oblasti prevence kriminality⁹

Tabulka 7: Kvalita spolupráce s PČR

	Abs. četnost	%
1. vynikající	68	38,2
2. spíše dobrá	85	47,8
3. spíše špatná	23	12,9
4. špatná	2	1,1
N	178	100,0
Nemám zkušenost	2	
Celkem	180	

Pozn.: Vyplňovali pouze experti z obcí a krajů

86 % obcí a krajů má dobré zkušenosti ze spolupráce s Policií ČR v prevenci, i když pravdou je, že větší část z nich ji hodnotí jako „spíše dobrou“ (medián 2), což naznačuje prostor pro zlepšení. Velice podobné je pak hodnocení možností **získávat od PČR aktuální informace o kriminalitě**, kde by respondenti také uvítali větší vstřícnost PČR v obci.

8. Zkušenost spolupráce s odborníky¹⁰

Tabulka 8: Spolupráce s odborníky (průměr na škále 1–4)

	vedoucí OSPOD	protidrogový koordinátor	romský poradce (koordinátor)	pracovník pro integraci menšin a cizinců	pracovníci primární prevence na školách
Průměr	1,61	1,65	1,71	1,76	1,76
N (pouze se zkušeností)	178	126	106	88	173

⁹ Jak byste obecně hodnotil/a spolupráci s Policií ČR v oblasti prevence kriminality?

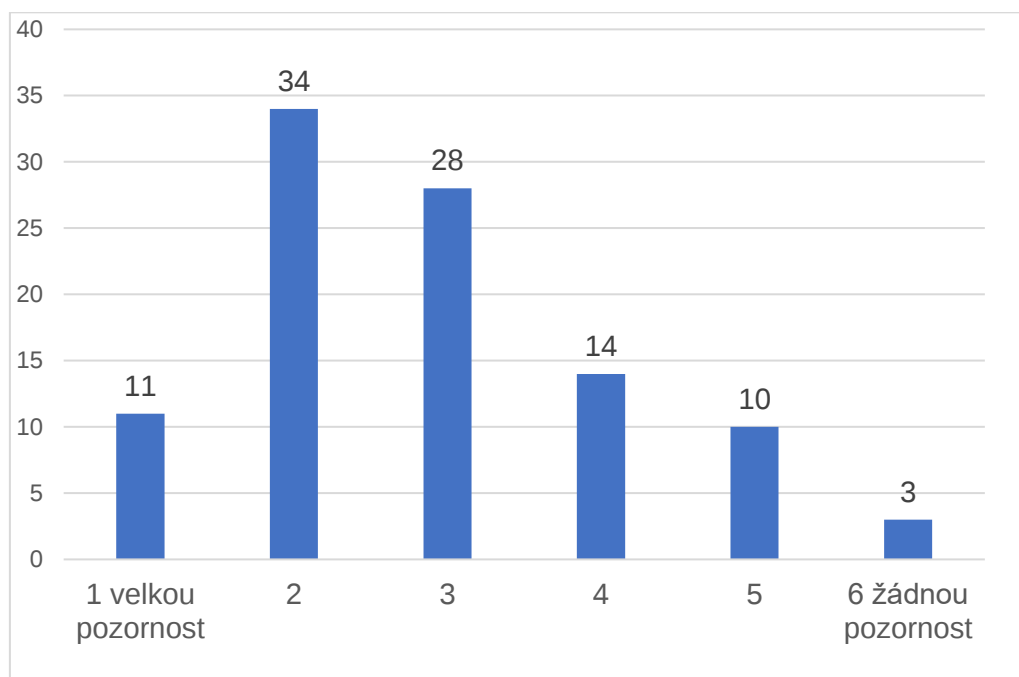
¹⁰ Jaká je Vaše zkušenost ze spolupráce s následujícími odborníky (průměr na škále 1–4, (1 = na výborné úrovni, 2 = spíše na dobré úrovni, 3 = spíše na špatné úrovni, 4 = na špatné úrovni).

Tato položka ukazuje, že obecně hodnotí preventivní experti spolupráci se svými partnery v obci jako v zásadě dobrou; nejlepší zkušenosti pak jsou s odděleními péče o děti.

9. Pozornost nadřízených orgánů preventivní práci¹¹

Průměrná hodnota na škále, hodnotící pozornost preventivní sféry ze strany vedení obcí, krajů a policejních funkcionářů, činí 2,86. Rozložení odpovědí ukazuje následující graf. Můžeme konstatovat, že preventivní práce stále nedosahuje, v konkurenci s ostatními agendami, zásadní pozornosti. Na druhé straně jen něco přes čtvrtinu dotázaných hodnotí pozornost prevenci ze strany vedení jako nízkou.

Graf 1: Nadřízené orgány věnují preventivní práci (%)

10. Úroveň systému podpory prevence na celostátní úrovni¹²

Respondentům byla položena i nelehká otázka, směřující ke shrnujícímu **zhodnocení systému podpory prevence kriminality**. Dvě třetiny zapojených odborníků soudí, že tento systém je na

¹¹ Jaká je pozice agendy „prevence kriminality“ mezi ostatními agendami ve Vaší obci/kraji/územním odboru PČR? Nadřízené orgány věnují preventivní práci: (označte na škále 1 - velkou pozornost až 6 - žádnou pozornost).

¹² Celkově je podle Vašeho názoru systém podpory prevence kriminality a závadových jevů na celostátní úrovni:

velmi dobré úrovni. Nelze nicméně zavírat oči před faktem, že bezmála pětina respondentů má názor na toto téma kritický.

Tabulka 9: Podpora prevence – celostátní

	Abs. četnost	%
Na výborné úrovni	20	9,3
Spíše na dobré úrovni	140	65,1
Spíše na špatné úrovni	29	13,5
Na špatné úrovni	10	4,7
Nemám zkušenost	16	7,4
N	215	100,0

Někteří respondenti poskytli v otevřené části otázky i obsáhlejší postřehy, např.:

„Sjednotit projektové záměry měst, řešená problematika se tolik v jednotlivých městech neliší, ale každý manažer prevence si musí sám a od začátku až do konce vyšlapávat cestu, vyhledávat všechny nápady, projektové záměry, sjednotit realizátory, vše napsat a vymyslet. Není přenositelná praxe, která by měla směřovat z MV dolů k městům a obcím.“

„Změnit metodiku výpočtu RUD (rozpočtové určení daní). Počty cizinců v obcích se počítají do RUD, ale systém výpočtu není kompatibilní s počty cizinců podle MV – OAMP. Nám se rozchází čísla o 3 tisíce. Dále by pomohl nějaký podobný systém jako byl přechodný pobyt, do té doby měli obce lepší přehled. Posílit personální kapacity PČR v oblastech s vysokými počty cizinců – vyšší platy. Navýšení kapacit cizinecké policie a její přítomnost v regionech s vysokým počtem cizinců.“

„Stále by se mělo pracovat na neustálém propojování jednotlivých subjektů a resortů (např. MŠMT + MV, MŠMT + MPSV ad.) nejen na celostátní ale i krajské a místní úrovni; určité problematiky se přelévají mezi jednotlivé resorty a určitá zkosnatělost a neflexibilita jednotlivých systémů mnohdy velice komplikují práci.“

Další část dotazníku byla věnována úloze nestátních neziskových organizací v preventivní práci na lokální úrovni.

11. Oblasti postrádající existenci spolupracující neziskové organizace¹³

Tabulka 10: Postrádané NNO

	% respondentů, kteří zařadili
Prevence kriminality na internetu (kyberkriminality)	21,9
Psychosociální poradenství osobám v krizi (vč. dětí)	20,9
Prevence drogové či alkoholové závislosti	19,5
Práce s mládeží s výchovnými obtížemi – ohroženou sociálně patologickými jevy	18,1
Péče o osoby, propuštěné z ústavní péče (školských zařízení, léčeben)	17,7
Péče a podpory osob bez přístřeší (bezdomovců)	17,7
Prevence nelátkových závislostí	14,0
Resocializace osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody	14,0
Služby pro uživatele návykových látek	13,0
Pomoc dysfunkčním rodinám (zanedbávajícím, nezvládajícím péči)	12,6
Služby pro seniory	12,1
Práce s pachateli trestných činů (vč. pachatelů domácího násilí)	11,2
Práce s mládeží – volnočasových aktivit dětí a mladistvých	10,2
Práce s příslušníky národnostních menšin (zejména Romy)	10,2
Pomoc osobám znevýhodněným na trhu práce (rekvalifikace apod.)	9,8
Péče o oběti trestných činů (vč. obětí domácího násilí)	9,3
Práce s cizinci, uprchlíky, migranty	8,8
Péče o osoby se zdravotním (tělesným či mentálním) postižením	6,5

Pozn.: N=215

První místo zaujímá prevence kyberkriminality. To je zcela v souladu s poznatkem z úvodu dotazníku, kdy jako nejzávažnější aktuální ohrožení vnímají experti podvody, ve volných

¹³ Které z uvedených oblastí v obci/kraji podle Vašich zkušeností výrazně postrádají existenci spolupracující neziskové organizace? (vyberte max. 3 hlavní oblasti).

odpovědích často upřesněné jako podvody na internetu. Skutečnost, že stále stoupá počet lidí (často v dětském věku), kteří trpí různými formami psychických obtíží, se jasně odráží na druhém místě „nedostatkových“ NNO.

12. Preventivní programy a jejich účinnost¹⁴

Zásadní problematikou, dotazovanou v tomto i v předchozích expertních výzkumech, je **účinnost různých typů preventivních projektů**. Záměrně jsme dotazovali preventivní aktivity, které v místě působnosti respondenta skutečně existují. Hodnocení probíhalo na škále 1–4, s body popsány jako „výborná účinnost – slušná účinnost – dostatečná s výhradami – nedostatečná účinnost“. Přinášíme tabulku, kde jsou opatření seřazena dle průměrné známky (to znamená čím nižší skóre, tím lepší vnímaná účinnost).

Tabulka 11: Účinnost preventivních programů (pořadí podle průměrné známky hodnocení)

	Průměrná známka	N
1. kamerový monitorovací systém	1,64	203
2. pochůzková činnost obecní policie (okrsky)	1,72	192
3. zvýšený dohled obecních policistů nad určitými místy	1,72	193
4. asistent prevence kriminality	1,80	146
5. účast obecní policie na vzdělávacích akcích	1,80	193
6. kamerový monitorovací systém s analytickými prvky	1,84	152
7. technické vybavení obecní policie (vysílačky, PC)	1,84	193
8. účast Policie ČR v poradních orgánech (pracovní skupiny)	1,91	200
9. sportovní hřiště volně přístupné pro mládež	1,98	211
10. napojení veřejných objektů obce na PCO	2,01	180
11. přednášky na školách o rizikovém chování	2,02	207
12. skatepark, posilovna, horolezecká stěna, lanové centrum	2,08	198
13. osvětlení ulic (s preventivním záměrem)	2,08	210

¹⁴ Které preventivní projekty/opatření již ve své obci (kraj, územním odboru) máte a co soudíte o jejich účinnosti při omezování kriminality a dalších negativních jevů?

14. klub pro neorganizovanou mládež (nízkoprahový apod.)	2,10	172
15. zvýšený dohled Policie ČR nad určitými místy	2,10	200
16. kontaktní zařízení pro uživatele drog	2,12	162
17. senior akademie, informační akce pro seniory	2,13	200
18. preventivní projekty realizované Policií ČR	2,18	190
19. domovník – preventista	2,20	83
20. zabezpečování veřejných objektů mechanickými zábranami	2,21	202
21. dětské a mládežnické organizace pečující o mládež ohroženou sociálně patologickými jevy	2,27	161
22. terénní práce s jedinci ohroženými soc. patologickými jevy	2,28	165
23. forenzní identifikační značení předmětů (FIZ)	2,30	124
24. psychosociální poradenství, linky důvěry	2,36	160
25. systémová práce s rizikovou mládeží včetně rodin	2,38	169
26. informační akce pro občany k prevenci vloupání, podvodů...	2,38	200
27. komunitní prevence	2,42	178
28. uzamykatelné stojany na kola	2,44	147
29. kontroly restauračních zařízení – podávání alkoholu mladistvým	2,46	195
30. programy pro oběti trestné činnosti včetně azylového bydlení	2,49	156

Jediným z vyjmenovaných třiceti preventivních projektů, jehož účinnost byla více než polovinou dotázaných hodnocena jako „výborná“, jsou kamerové monitorovací systémy. Obecně se ve výzkumech tohoto typu potvrzuje, že nejvyšší důvěry v jejich efektivitu se těší **programy situační prevence** – to znamená preventivní přístupy, které se zaměřují na prostředí a okolnosti trestné činnosti. Snaží se snížit příležitosti k trestné činnosti např. prostřednictvím lepšího osvětlení ulic, používání kamerových systémů, zabezpečení budov, ale i lepší organizací hlídkové činnosti policie. Dalším evergreenem je i intenzivnější výkon pochůzkové služby policie, s důrazem na problémové lokality. Ve srovnání s minulou vlnou akce odborníci výrazně méně vyzdvihují preventivní potenciál veřejného osvětlení.

Sociální prevence kriminality oproti výše uvedenému ovlivňuje procesy socializace a integrace jedinců, vzniku kriminálního chování chce předcházet zaměřením se na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny kriminality. Z projektů sociální prevence se v první desítce nejlépe hodnocených umístil asistent prevence

kriminality, nízkoprahová sportovní hřiště a také účast městské policie na vzdělávacích akcích (což lze částečně přičíst i vysokému zastoupení příslušníků městských policií mezi respondenty).

V Tabulce 11 jsou společně zahrnuty oba tyto typy programů/projektů.

Do tohoto posuzování byli, jak je výše uvedeno, zařazeni pouze respondenti, v jejichž obci (kraji, územním odboru) je takový projekt uskutečňován. Z hlediska početnosti je mezi třiceti vybranými projekty nejméně často zastoupen domovník – preventista; tuto funkci využívá pouze 83 obcí. Asistenti prevence pracují ve 146 obcích.

Průměrná známka na použité škále má hodnotu 2,5 a je tak potěšující, že této výše dosáhly i ty „nejméně přínosné“ aktivity. Rozptyl hodnocení tedy není nijak extrémní, například mezi průměrem 2 a 2,3 nalézáme 11 aktivit, tedy více než třetinu hodnocených.

Závěry a doporučení

Z výsledků dotazování, jehož se zúčastnilo 215 informantů, lze uvést, že bezpečnost a prevence kriminality má v obcích vrcholnou prioritu, což potvrzuje 65 % dotázaných. Nejzávažnějšími sociálními problémy jsou podle expertů alkohol a nealkoholové návykové látky a jejich uživatelé, na druhém místě bezdomovectví. Hlavním kriminálním problémem v obcích pak jsou podvody, především v prostředí internetu, na druhém místě drogová kriminalita a dále krádeže v obchodech. Právě v oblastech prevence kyberkriminality, závislostí a psychosociálního poradenství jsou spatřovány největší rezervy v pokrytí regionů specializovanými neziskovými organizacemi. Spolupráci s dalšími subjekty v preventivní oblasti hodnotí respondenti vesměs velmi pozitivně, ovšem za „výbornou“ považuje podporu státu v oblasti prevence jen méně než desetina informantů.

Za nejúčinnější opatření prevence kriminality jsou pokládány kamerové systémy, dále pak kvalitní výkon policejní služby v problémových lokalitách. Z opatření sociální prevence se důvěře těší především volně dostupná sportoviště pro mládež, asistenti prevence a nízkoprahové kluby. Tři čtvrtiny dotázaných považují nastavený systém podpory prevence kriminality za výborný nebo dobrý. Jen necelá polovina informantů ale zatím pravidelně používá mapovou aplikaci kriminality pro obce, provozovanou Policií ČR.

Do praxe zaměřeným cílem výzkumné akce bylo ze strany OPK a Policejního prezidia následně využít zkušeností respondentů k modernizaci a prohloubení preventivních strategií v ČR. Tyto poznatky se odrazí v připravované nové Strategii prevence kriminality ČR; v praktické rovině pak v plánování celostátních projektů prevence kriminality a závadového jednání a v podpoře progresivních směrů lokálních aktivit.